

BEZPIECZEŃSTWO APLIKACJI INTERNETOWYCH DLA PROGRAMISTÓW

RZECZYWISTE ZAGROŻENIA,
PRAKTYCZNA OCHRONA

MALCOLM McDONALD

Helion

Tytuł oryginału: Web Security for Developers: Real Threats, Practical Defense

Tłumaczenie: Joanna Zatorska

ISBN: 978-83-283-7803-2

Copyright © 2020 by Malcolm McDonald. Title of English language original: Web Security for Developers: Real Threats, Practical Defense, ISBN 978-1-59327-994-3, published by No Starch Press. Polish language edition copyright © 2021 by Helion S.A. All rights reserved.

Polish edition copyright © 2021 by Helion S.A.
All rights reserved.

All rights reserved. No part of this book may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopying, recording or by any information storage retrieval system, without permission from the Publisher.

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autor oraz wydawca dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz wydawca nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Helion S.A.

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel. 32 231 22 19, 32 230 98 63

e-mail: helion@helion.pl

WWW: <http://helion.pl> (księgarnia internetowa, katalog książek)

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres

<http://helion.pl/user/opinie/bezapi>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Printed in Poland.

- [Kup książkę](#)
- [Poleć książkę](#)
- [Oceń książkę](#)

- [Księgarnia internetowa](#)
- [Lubię to! » Nasza społeczność](#)

Spis treści

WSTĘP	11
O tej książce	12
Kto powinien przeczytać tę książkę	12
Krótką historia internetu	12
Skrypty w przeglądarkach	13
Na scenę wkracza nowy rywal	14
Maszyny do pisania kodu HTML-a	14
Metafora systemu rur	15
Czym należy się martwić najbardziej	15
Zawartość książki	15
1	
HAKOWANIE STRONY INTERNETOWEJ	19
Ataki na oprogramowanie i ukryta sieć	19
Jak zhakować stronę internetową	21
CZĘŚĆ I. PODSTAWY	23
2	
JAK DZIAŁA INTERNET	25
Zbiór protokołów internetowych	25
Adresy protokołu internetowego	26
System nazw domen	27
Protokoły warstwy aplikacji	27
HyperText Transfer Protocol	28
Połączenia stanowe	32
Szyfrowanie	33
Podsumowanie	33
3	
JAK DZIAŁAJĄ PRZEGLĄDARKI	35
Renderowanie strony internetowej	35
Ogólne informacje o silniku renderowania	36
Document Object Model	37
Informacje o stylach	37

JavaScript	38
Przed renderowaniem i po renderowaniu: co jeszcze robi przeglądarka	40
Podsumowanie	41

4

JAK DZIAŁAJĄ SERWERY WWW	43
Zasoby statyczne i dynamiczne	44
Zasoby statyczne	44
Rozwiązywanie adresów URL	44
Systemy dostarczania treści	46
Systemy zarządzania treścią	46
Zasoby dynamiczne	47
Szablony	48
Bazy danych	48
Rozproszona pamięć podręczna	51
Języki wykorzystywane w programowaniu serwisów WWW	51
Podsumowanie	55

5

JAK PRACUJĄ PROGRAMIŚCI	57
Etap 1. Projekt i analiza	58
Etap 2. Pisanie kodu	59
Rozproszone i scentralizowane systemy kontroli wersji	59
Tworzenie gałęzi i scalanie kodu	60
Etap 3. Testowanie przed publikacją	61
Pokrycie testami i ciągła integracja	61
Środowiska testowe	62
Etap 4. Proces publikacji	63
Opcje standaryzacji wdrażania podczas publikacji	63
Proces budowania	65
Skrypty do migracji bazy danych	66
Etap 5. Testowanie i obserwacje po publikacji	66
Testy penetracyjne	66
Rejestrowanie zdarzeń, monitorowanie i raportowanie błędów	67
Zarządzanie zależnościami	68
Podsumowanie	68

CZĘŚĆ II. ZAGROŻENIA 71

6

ATAKI PRZEZ WSTRZYKIWANIE	73
Wstrzykiwanie SQL-a	74
Czym jest SQL?	74
Anatomia ataku wstrzykiwania SQL-a	75
Pierwsza metoda obrony: użycie instrukcji parametryzowanych	77
Drugą metodą obrony: użycie mapowania obiektowo-relacyjnego	78
Dodatkowa metoda obrony: obrona w gałąb	79
Wstrzykiwanie polecenia	81
Anatomia ataku przez wstrzykiwanie polecenia	81
Metoda obrony: stosowanie sekwencji ucieczki dla znaków kontrolnych	83

Zdalne wykonywanie kodu	84
Anatomia ataku przez zdalne wykonywanie kodu	84
Metoda obrony: zablokowanie wykonywania kodu podczas deserializacji	84
Luki związane z przesyłaniem plików	85
Anatomia ataku przez przesłanie pliku	86
Metody obrony	87
Podsumowanie	89
7	
ATAKI CROSS-SITE SCRIPTING	91
Zapisane ataki cross-site scripting	92
Pierwsza metoda obrony: stosowanie sekwencji ucieczki dla znaków HTML-a	94
Druga metoda obrony: implementacja zasad Content Security Policy	95
Odbite ataki cross-site scripting	97
Metoda ochrony: stosowanie sekwencji ucieczki w dynamicznej zawartości żądań HTTP	98
Ataki cross-site scripting oparte na hierarchii DOM	98
Metoda obrony: stosowanie sekwencji ucieczki w dynamicznej treści z fragmentów URI	100
Podsumowanie	101
8	
ATAKI CROSS-SITE REQUEST FORGERY	103
Anatomia ataku CSRF	104
Pierwsza metoda obrony: przestrzeganie zasad REST	105
Druga metoda obrony: implementacja cookie z tokenami CSRF	105
Trzecia metoda obrony: użycie atrybutu cookie SameSite	107
Dodatkowa metoda obrony: wymagaj ponownego uwierzytelnienia w przypadku wrażliwych operacji	108
Podsumowanie	108
9	
NARUSZANIE UWIERZYTELNIANIA	109
Implementacja uwierzytelniania	110
Natywne uwierzytelnianie HTTP	110
Nienatywne uwierzytelnianie	111
Ataki brute-force	111
Pierwsza metoda obrony: uwierzytelnianie zewnętrzne	112
Druga metoda obrony: integracja pojedynczego logowania	113
Trzecia metoda obrony: zabezpieczenie własnego systemu uwierzytelniania	113
Konieczność podania nazwy użytkownika, adresu e-mail lub obydwo	113
Konieczność tworzenia skomplikowanych haseł	116
Bezpieczne przechowywanie haseł	117
Wymaganie uwierzytelniania wieloskładnikowego	118
Implementowanie i zabezpieczanie funkcji wylogowania	119
Zapobieganie enumeracji użytkowników	120
Podsumowanie	121
10	
PRZECHWYTYWANIE SESJI	123
Jak działają sesje	124
Sesje po stronie serwera	124
Sesje po stronie klienta	126

Jak hakerzy przechwytują sesje	127
Kradzież cookie	127
Fiksacja sesji	129
Wykorzystanie słabych identyfikatorów sesji	130
Podsumowanie	131

11

UPRAWNIENIA	133
Eskalacja uprawnień	134
Kontrola dostępu	134
Opracowanie modelu autoryzacji	135
Implementacja kontroli dostępu	136
Testowanie kontroli dostępu	137
Dodawanie ścieżek audytu	138
Unikanie typowych niedopatrzeń	138
Directory traversal	139
Ścieżki do plików i ścieżki względne	139
Anatomia ataku directory traversal	140
Pierwsza metoda obrony: zaufaj serwerowi WWW	141
Druga metoda obrony: skorzystaj z usługi hostingowej	141
Trzecia metoda obrony: użycie niebezpośrednich odwołań do plików	142
Czwarta metoda obrony: czyszczenie odwołań do plików	142
Podsumowanie	143

12

WYCIĘKI INFORMACJI	145
Pierwsza metoda obrony: usunięcie wymownych nagłówków serwera	146
Druga metoda obrony: użycie czystych adresów URL	146
Trzecia metoda obrony: użycie ogólnych parametrów cookie	146
Czwarta metoda obrony: wyłączenie raportowania błędów po stronie klienta	147
Piąta metoda obrony: minifikacja lub obfuskacja plików JavaScriptu	148
Szósta metoda obrony: czyszczenie plików po stronie klienta	148
Śledź informacje o lukach w zabezpieczeniach	149
Podsumowanie	149

13

SZYFROWANIE	151
Szyfrowanie w protokole internetowym	152
Algorytmy szyfrowania, funkcje skrótu i kody uwierzytelniania wiadomości	152
TLS handshake	155
Włączanie HTTPS	157
Certyfikaty cyfrowe	157
Uzyskiwanie certyfikatu cyfrowego	158
Instalowanie certyfikatu cyfrowego	160
Atakowanie HTTP (i HTTPS)	163
Routery bezprzewodowe	163
Hotspoty wi-fi	163
Dostawcy usług internetowych	164
Agencje rządowe	164
Podsumowanie	164

14

ZEWNĘTRZNE BIBLIOTEKI	167
Zabezpieczanie zależności	168
Z jakiego kodu korzystasz	168
Możliwość szybkiego wdrażania nowych wersji	171
Śledź doniesienia o problemach z bezpieczeństwem	171
Kiedy aktualizować	172
Zabezpieczanie konfiguracji	173
Wyłączanie domyślnych danych dostępowych	173
Wyłączanie otwartych indeksów katalogów	173
Chroń swoją konfigurację	174
Utwardzanie środowisk testowych	175
Zabezpieczanie interfejsu administratora	175
Zabezpieczanie używanych usług	175
Chroń swoje klucze do API	176
Zabezpieczanie mechanizmów webhook	176
Zabezpieczanie treści dostarczanych przez zewnętrzne podmioty	177
Usługi jako wektor ataku	177
Uważaj na malvertising	178
Unikanie dostarczania złośliwego oprogramowania	179
Korzystanie z godnych zaufania platform reklamowych	179
Korzystanie ze standardu SafeFrame	180
Dostosowanie preferencji dotyczących reklam	180
Przeprowadzaj inspekcje podejrzanych reklam i raportuj je	180
Podsumowanie	181

15

ATAKI NA XML-A	183
Użycie XML-a	184
Walidacja XML-a	185
Pliki Document Type Definition	185
Bomby XML-a	186
Ataki XML External Entity	188
Jak hakerzy wykorzystują zewnętrzne encje	188
Zabezpieczanie parsera XML-a	189
Python	189
Ruby	189
Node.js	189
Java	189
.NET	190
Inne uwarunkowania	190
Podsumowanie	191

16

NIE BĄDŹ NARZĘDZIEM	193
Fałszowanie poczty elektronicznej	194
Implementacja metody Sender Policy Framework	195
Implementowanie DomainKeys Identified Mail	195
Zabezpieczanie poczty elektronicznej w praktyce	196
Kamuflowanie złośliwych linków w wiadomościach e-mail	196
Otwarte przekierowania	197
Zapobieganie otwartym przekierowaniom	197
Inne uwarunkowania	198

Clickjacking	198
Ochrona przed atakami typu clickjacking	199
Server-side request forgery	200
Ochrona przed atakami server-side forgery	200
Botnety	201
Ochrona przed instalacją szkodliwego oprogramowania	201
Podsumowanie	202
17	
ATAKI DENIAL-OF-SERVICE	203
Ataki typu denial-of-service	204
Ataki przez protokół Internet Control Message Protocol	204
Ataki przez Transmission Control Protocol	204
Ataki przez warstwę aplikacji	205
Ataki odbite i wzmacnione	205
Ataki distributed denial-of-service	205
Nieumyślne ataki denial-of-service	206
Ochrona przed atakami denial-of-service	206
Zapory sieciowe i systemy zapobiegania włamaniom	206
Usługi chroniące przed atakami distributed denial-of-service	207
Budowanie z myślą o skalowaniu	207
Podsumowanie	209
18	
PODSUMOWANIE	211

2

Jak działa internet

JEŚLI CHCESZ ZOSTAĆ EKSPERTEM W DZIEDZINIE BEZPIECZEŃSTWA INTERNETOWEGO, MUSISZ DOBRZE ZROZUMIEĆ TECHNOLOGIE I PROTOKOŁY SIECIOWE, NA KTÓRYCH OPIERA SIĘ INTERNET.

W tym rozdziale opisuję zbiór protokołów internetowych, które sterują wymianą danych między komputerami w sieci. Omawiam także połączenia stanowe oraz szyfrowanie, czyli kluczowe aspekty nowoczesnej sieci. Opisując wspomniane komponenty, wskażę, gdzie zwykle pojawiają się luki w zabezpieczeniach.

Zbiór protokołów internetowych

W czasach, gdy internet dopiero rączkował, wymiana danych była zawodna. Pierwsza wiadomość wysłana przez sieć *Advanced Research Projects Agency Network* (ARPANET), poprzednika internetu, była poleceniem LOGIN przeznaczonym dla zdalnego komputera na Uniwersytecie Stanforda. Sieć wysłała dwie pierwsze litery, LO, po czym uległa awarii. Był to niefortunny finał dla armii USA, szukającej sposobu na połączenie zdalnych komputerów, żeby umożliwić wymianę informacji nawet po potencjalnym sowieckim ataku nuklearnym, który doprowadziłby do wyłączenia wielu elementów sieci.

Aby rozwiązać ten problem, inżynierowie sieciowi opracowali protokół *Transmission Control Protocol* (TCP), gwarantujący niezawodną wymianę informacji między komputerami. TCP jest jednym z ok. 20 protokołów sieciowych, które określa się wspólnym mianem *zbioru protokołów internetowych*. Komputer wysyłający wiadomość do innego komputera za pośrednictwem protokołu TCP dzieli ją na pakiety danych, które są wysyłane do adresu docelowego. Komputery tworzące internet przesyłają każdy pakiet w kierunku docelowym bez potrzeby przetworzenia całej wiadomości.

Gdy komputer docelowy odbierze pakiety, składa je w całość na podstawie *numeru sekwencji* z każdego pakietu. Za każdym razem, gdy adresat otrzymuje pakiet, wysyła potwierdzenie. Jeśli nie odeśle potwierdzenia otrzymania pakietu, nadawca wyśle go ponownie, możliwe, że inną drogą w sieci. Dzięki temu protokół TCP umożliwia komputerom przesyłanie danych przez sieć, która jest zawodna z założenia.

W miarę rozwoju internetu protokół TCP doczekał się znaczących ulepszeń. Pakiety są obecnie wysyłane z sumą kontrolną, na bazie której odbiorcy mogą wykrywać naruszenie danych i ocenić, czy należy ponownie przesłać pakiety. Ponadto nadawcy dostosowują tempo wysyłania danych do szybkości ich odbioru. (Serwery internetowe są zwykle o kilka rzędów wielkości szybsze niż komputery klientów odbierających wiadomości, dlatego oprogramowanie serwerów musi uwzględniać możliwości klientów).

UWAGA *TCP nadal jest najpopularniejszym protokołem internetowym ze względu na gwarancje dostarczenia danych, ale obecnie w internecie wykorzystuje się też inne protokoły. Przykładem jest nowszy protokół User Datagram Protocol (UDP), który celowo umożliwia porzucanie pakietów, dzięki czemu dane można przesyłać strumieniem o stałej szybkości. Protokół UDP jest zwykle używany do streamingu wideo na żywo, ponieważ klienci wolą pominąć kilka ramek, jeśli dzięki temu unikną opóźnień w transmisji podczas wzmożonego ruchu w sieci.*

Adresy protokołu internetowego

Pakiety danych w internecie są przesyłane do *adresów IP* (*Internet Protocol*), czyli ciągów liczbowych przypisanych do wszystkich komputerów połączonych z internetem. Każdy adres IP musi być unikalny, dlatego nowe adresy IP są przydzielane w sformalizowany sposób.

Na najwyższym poziomie znajduje się organizacja *Internet Corporation for Assigned Names and Numbers* (ICANN), która rezerwuje bloki adresów IP dla organów regionalnych, a te następnie przydzielają bloki adresów dostawcom usług internetowych (ISP — *internet service provider*) oraz firmom hostingowym ze swojego regionu. Gdy łączysz się z internetem poprzez przeglądarkę, dostawca internetu przydziela Twojemu komputerowi adres IP, który nie zmienia się przez kilka miesięcy. (Dostawcy internetu zwykle rotacyjnie przydzielają adresy IP klientom). Także firmy hostujące treści internetowe otrzymują adresy IP dla każdego serwera, którym łączą się z siecią.

Adresy IP są liczbami binarnymi, zwykle zapisywanymi w składni *IPv4* (*IP version 4*), która umożliwia utworzenie 2^{32} (4 294 967 296) adresów. Na przykład serwer nazwy domeny Google ma adres 8.8.8.8. Ponieważ adresy IPv4 są zużywane w nieodnawialnym tempie, w internecie przechodzi się na adresy *IPv6* (*IP version 6*), umożliwiające łączenie większej liczby urządzeń. Adresy te mają postać ośmiu grup cyfr szesnastkowych, rozdzielonych dwukropkami (np. 2001:0db8:0000:0042:0000:8a2e:0370:7334).

System nazw domen

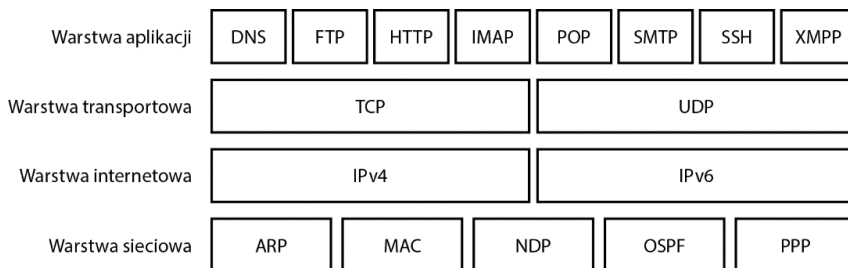
Przeglądarki i inne programy połączone z internetem rozpoznają adresy IP i przekierowują do nich dane, jednak ludziom trudno jest je zapamiętać. Aby ułatwić ludziom rozpoznawanie adresów witryn internetowych, stosuje się globalny katalog zwany systemem nazw domen (*Domain Name System* — DNS), który odwzorowuje domeny czytelne dla ludzi, np. *example.com*, na adresy IP, takie jak 93.184.216.119. Nazwy domen są po prostu zamiennikami adresów IP. Nazwy domen, podobnie jak adresy IP, są unikalne i przed użyciem trzeba je zarejestrować w organizacjach zwanych *rejestratorami domen*.

Gdy przeglądarka po raz pierwszy natknie się na nazwę domeny, sprawdza ją na lokalnym *serwerze nazw domen* (zwykle hostowanym przez ISP), a następnie zapisuje wynik w pamięci podręcznej, aby uniknąć czasochłonnego sprawdzania w przyszłości. Istnienie mechanizmu pamięci podręcznej dla nazw domen wydłuża czas propagacji w internecie nowych domen lub zmian w istniejących. Czas potrzebny na propagację tych zmian jest kontrolowany przez zmienną *TTL* (*time-to-live*), zdefiniowaną w rekordzie DNS. Na podstawie tej zmiennej wiadomo, kiedy pamięć podręczna DNS powinna uznać, że rekord został unieważniony. Mechanizm pamięci podręcznej DNS umożliwia przeprowadzanie ataków zwanych *zatrucaniem DNS*, polegających na celowym naruszeniu lokalnej pamięci podręcznej DNS, aby przekierować dane do serwera kontrolowanego przez atakującego.

Serwery nazw domen nie tylko zwracają adresy IP dla określonych domen, ale również hostują *rekordy nazw kanonicznych* (*CNAME*), które mogą opisywać aliasy domen. Dzięki temu wiele nazw domen może dotyczyć tego samego adresu IP. DNS może też ułatwiać trasowanie wiadomości e-mail za pośrednictwem rekordów *MX* (*mail exchange*). W rozdziale 16. opisuje, jak rekordy DNS mogą ułatwić walkę z niepożądanymi wiadomościami e-mail (spamem).

Protokoły warstwy aplikacji

TCP umożliwia niezawodną wymianę danych w internecie między dwoma komputerami, ale nie narzuca sposobu interpretacji tych danych. W tym celu obydwa komputery muszą wspólnie ustalić mechanizm wymiany informacji poprzez inny protokół wyższego poziomu. Protokoły bazujące na protokole TCP (lub UDP) nazywa się *protokołami warstwy aplikacji*. Rysunek 2.1 przedstawia hierarchię protokołów warstwy aplikacji w odniesieniu do protokołu TCP w zbiorze protokołów internetowych.

Rysunek 2.1. Różne warstwy wchodzące w skład protokołów internetowych

Protokoły niższego poziomu ze zbioru protokołów internetowych definiują podstawowe trasowanie danych w sieci, natomiast protokoły wyższego poziomu, czyli z warstwy aplikacji, zapewniają dalszą strukturyzację dla aplikacji wymieniających dane. Wiele rodzajów aplikacji wykorzystuje TCP jako mechanizm przesyłania danych w internecie. Na przykład wiadomości e-mail są wysyłane za pomocą protokołu Simple Mail Transport Protocol (SMTP), programy obsługujące natychmiastową komunikację wykorzystują Extensible Messaging and Presence Protocol (XMPP), pobieranie danych z serwerów plików odbywa się poprzez File Transfer Protocol (FTP), a serwery WWW wykorzystują HyperText Transfer Protocol (HTTP). Ponieważ koncentrujemy się głównie na technologii webowej, przyjrzyjmy się bliżej protokołowi HTTP.

HyperText Transfer Protocol

Serwery WWW wykorzystują *HyperText Transfer Protocol* (HTTP) do przesyłania stron WWW oraz ich zasobów do *agentów użytkowników*, takich jak przeglądarki internetowe. W trakcie komunikacji poprzez HTTP agent użytkownika wysyła *żądanie* o określone zasoby. Serwery WWW przyjmują te żądania i zwracają *odpowiedzi* zawierające żądane zasoby lub kod błędu, jeśli nie uda się spełnić żądania. Zarówno żądania, jak i odpowiedzi HTTP mają postać normalnych wiadomości tekstowych, chociaż zwykle przed wysłaniem są kompresowane i szyfrowane. Wszystkie exploity opisane w tej książce w pewnym stopniu korzystają z protokołu HTTP, dlatego warto poznać szczegółowy sposób wymiany żądań i odpowiedzi podczas komunikacji z użyciem HTTP.

Żądania HTTP

Żądanie HTTP wysyłane przez przeglądarkę zawiera następujące elementy:

Metoda — określana również mianem *czasownika*, definiuje akcję, którą serwer powinien wykonać po otrzymaniu żądania od agenta użytkownika.

Universal resource locator (URL) — definiuje zasób, który należy przetworzyć lub pobrać.

Nagłówki — zawierają metadane, np. typ treści, jakiego oczekuje agent użytkownika, lub informują, czy agent akceptuje skompresowane odpowiedzi.

Ciało — jest to opcjonalny komponent zawierający dodatkowe dane, które trzeba wysłać na serwer.

Przykładowe żądanie HTTP jest przedstawione na listingu 2.1.

Listing 2.1. Proste żądanie HTTP

```
GET ❶ http://example.com/❷
❸ User-Agent: Mozilla/5.0 (Macintosh; Intel Mac OS X 10_13_6)
AppleWebKit/537.36 (KHTML, like Gecko) Chrome/67.0.3396.99 Safari/537.36
❹ Accept: text/html,application/xhtml+xml,application/xml; */*
Accept-Encoding: gzip, deflate
Accept-Language: en-GB,en-US;q=0.9,en;q=0.8
```

Metoda ❶ i URL ❷ są zdefiniowane w pierwszym wierszu. Następnie w osobnych wierszach znajdują się nagłówki HTTP. Nagłówek User-Agent ❸ informuje witrynę WWW o typie przeglądarki wysyłającej żądanie. Nagłówek Accept ❹ informuje witrynę o typie treści, jakiego oczekuje przeglądarka.

Żądania wykorzystujące metodę GET — zwane skrótowo żądaniami GET — są najpopularniejszymi typami żądań w internecie. Żądania GET pobierają z serwera WWW pewne zasoby, zdefiniowane określonymi adresami URL. Odpowiedź na żądanie GET zawiera zasób. Może to być strona WWW, obraz, a nawet wynik wyszukiwania. Przykładowe żądanie z listingu 2.1 służy do wczytania strony głównej witryny *example.com*. Żądanie to zostałoby wygenerowane, gdyby użytkownik wpisał **example.com** na pasku nawigacji przeglądarki.

Jeśli przeglądarka musi wysłać dane na serwer, a nie tylko je pobrać, zwykle wykorzystuje żądanie POST. Gdy użytkownik wypełni formularz na stronie WWW i go prześle, przeglądarka wyśle żądanie POST. Ponieważ żądania POST zawierają informacje, które trzeba przesłać na serwer, przeglądarka wysyła je w *ciele żądania*, za nagłówkami POST.

W rozdziale 8. dowiesz się, dlaczego użycie metody POST zamiast GET jest takie ważne podczas wysyłania danych na serwer. Witryny WWW, które błędnie wykorzystują żądania GET do wykonywania zadań innych niż pobieranie zasobów, są narażone na ataki typu cross-site request forgery.

Podczas tworzenia witryny WWW możesz się też zetknąć z żądaniami PUT, PATCH i DELETE. Służą one odpowiednio do przesyłania, edytowania i usuwania zasobów na serwerze i zwykle są wywoływane przez kod JavaScriptu strony WWW. W tabeli 2.1 zebrano kilka innych wartych poznania metod.

Gdy serwer WWW otrzyma żądanie HTTP, wysyła odpowiedź agentowi użytkownika. Sprawdźmy, jaką strukturę mają odpowiedzi.

Tabela 2.1. Mniej znane metody HTTP

Metoda HTTP	Funkcja i implementacja
HEAD	Żądanie HEAD pobiera te same informacje co żądanie GET, ale informuje serwer, aby zwrócił odpowiedź bez ciała (innymi słowy: bez przydatnej części). Jeśli zaimplementujesz na serwerze WWW metodę GET, serwer automatycznie będzie odpowiadał także na żądania HEAD.
CONNECT	CONNECT inicjuje komunikację dwukierunkową. Użyj go w kodzie klienckim protokołu HTTP, aby umożliwić łączenie się poprzez proxy.
OPTIONS	Za pomocą żądania OPTIONS agent użytkownika może uzyskać informacje o innych metodach obsługiwanych przez zasób. Serwer WWW zwykle odpowiada na żądania OPTIONS, podając metody, które zaimplementowałeś.
TRACE	Odpowiedź na żądanie TRACE zawiera dokładną kopię oryginalnego żądania HTTP, dzięki czemu klient może sprawdzić, jakie zmiany (o ile takowe wystąpią) zostały wprowadzone przez serwery pośredniczące. Wydaje się, że jest to pożyteczny mechanizm, ale zwykle zaleca się wyłączenie żądań TRACE na serwerze WWW, ponieważ mogą stanowić lukę w zabezpieczeniach. Za ich pomocą można np. wstrzyknąć złośliwy kod JavaScriptu na stronę, aby uzyskać dostęp do danych z obiektów cookie, które zostały celowo zablokowane przed dostępem z poziomu kodu JavaScriptu.

Odpowiedzi HTTP

Odpowiedzi HTTP odsyłane przez serwer WWW zaczynają się od opisu protokołu, trzycyfrowego *kodu stanu* i zwykle *opisu stanu*, informującego, czy żądanie można spełnić. Odpowiedź zawiera także nagłówki z metadanymi, które informują przeglądarkę, jak traktować treść odpowiedzi. Większość odpowiedzi zawiera również ciało, w którym znajduje się żądany zasób. Listing 2.2 przedstawia zawartość prostej odpowiedzi HTTP.

Listing 2.2. Odpowiedź HTTP zwrócona przez stronę example.com, najmniej ciekawą stroną internetową na świecie

```
HTTP/1.1 ① 200 ② OK ③
④ Content-Encoding: gzip
Accept-Ranges: bytes
Cache-Control: max-age=604800
Content-Type: text/html
Content-Length: 606

⑤ <!doctype html>
<html>
<head>
  <title>Example Domain</title>

  <meta charset="utf-8" />
  <meta http-equiv="Content-type" content="text/html; charset=utf-8" />
```

```

<meta name="viewport" content="width=device-width, initial-scale=1" />
❶ <style type="text/css">
  body {
    background-color: #f0f0f2;
    margin: 0;
    padding: 0;
    font-family: -apple-system, system-ui, BlinkMacSystemFont, "Segoe UI",
    ↳"Open Sans", "Helvetica Neue", Helvetica, Arial, sans-serif;
  }
  div {
    width: 600px;
    margin: 5em auto;
    padding: 2em;
    background-color: #fdfdff;
    border-radius: 0.5em;
    box-shadow: 2px 3px 7px 2px rgba(0,0,0,0.02);
  }
  a:link, a:visited {
    color: #38488f;
    text-decoration: none;
  }
  @media (max-width: 700px) {
    div {
      margin: 0 auto;
      width: auto;
    }
  }
</style>
</head>

❷ <body>
<div>
  <h1>Example Domain</h1>
  <p>This domain is for use in illustrative examples in documents. You may use this
  domain in literature without prior coordination or asking for permission.</p>
  <p><a href="https://www.iana.org/domains/example">More information...</a></p>
</div>
</body>
</html>

```

Odpowiedź zaczyna się od opisu protokołu ❶, kodu stanu ❷ oraz opisu stanu ❸. Kody stanu w formacie 2xx oznaczają, że żądanie zostało zinterpretowane, zaakceptowane i została wysłana odpowiedź. Kody w formacie 3xx przekierowują klienta na inny adres URL. Kody w postaci 4xx oznaczają błąd klienta i są zwracane, gdy przeglądarka wygeneruje niepoprawne żądanie. (Z tej grupy błędów najczęściej występuje błąd HTTP 404 Not Found). Kody w formacie 5xx oznaczają błąd serwera i występują, gdy żądanie jest poprawne, ale serwer nie może spełnić żądania.

Następnie znajdują się nagłówki HTTP ❹. Prawie wszystkie odpowiedzi HTTP zawierają nagłówek Content-Type, który informuje o typie zwracanych danych. Odpowiedzi na żądania GET zwykle zawierają również nagłówek Cache-Control informujący, że klient powinien zapisać lokalnie bardzo duże zasoby (np. obrazy).

Jeśli serwer może zwrócić odpowiedź HTTP, jej ciało zawiera zasób, który klient próbuje pobrać — zwykle jest to tekst w formacie *HyperText Markup Language (HTML)* ⑤, opisujący strukturę żądanej strony WWW. W tym przypadku odpowiedź zawiera informacje o stylach ⑥, a także treść strony ⑦. Ciała odpowiedzi mogą też zawierać kod JavaScriptu, style CSS (Cascading Style Sheets) definiujące wygląd dokumentu HTML-a lub dane binarne.

Połączenia stanowe

Serwery WWW zwykle obsługują wiele agentów użytkowników jednocześnie, ale protokół HTTP nie zawiera żadnych wytycznych pozwalających ustalić, które żądanie pochodzi od określonego agenta. Na wczesnym etapie rozwoju internetu nie stanowiło to problemu, ponieważ strony WWW służyły przeważnie tylko do odczytu. Jednak nowoczesne serwisy WWW zwykle umożliwiają użytkownikom logowanie się i śledzą ich aktywność podczas wizyt i interakcji z różnymi stronami. Aby to umożliwić, komunikacja HTTP musi uwzględniać stan. Połączenie lub komunikacja między klientem a serwerem jest *stanowa* wtedy, gdy klient i serwer przeprowadzają procedurę uzgodnienia, tzw. handshake, i kontynuują wysyłanie pakietów w obydwu kierunkach, aż jedna ze stron zdecyduje się zakończyć połączenie.

Aby serwer WWW mógł śledzić, któremu użytkownikowi odsyła odpowiedź na określone żądanie, a tym samym prowadzić stanową komunikację HTTP, musi zaimplementować mechanizm śledzenia agentów użytkowników w miarę otrzymywania kolejnych żądań. Cała konwersacja między określonym agentem użytkownika a serwerem WWW jest określana mianem *sesji HTTP*. Najpopularniejszy sposób śledzenia stanu sesji na serwerze polega na odesłaniu nagłówka Set-Cookie w początkowej odpowiedzi HTTP. Dzięki temu agent użytkownika odbierający odpowiedź wie, że musi zapisać obiekt *cookie*, czyli mały fragment danych tekstowych przypisanych do określonej domeny WWW. Podczas wysyłania następnego żądania HTTP do tego samego serwera WWW agent użytkownika umieści te same dane w nagłówku Cookie. Jeśli mechanizm ten jest poprawnie zaimplementowany, obiekt cookie przesyłany podczas konwersacji w unikalny sposób identyfikuje agenta użytkownika, tworząc tym samym sesję HTTP.

Informacje o sesji zawarte w obiektach cookie są łakomym kąskiem dla hakerów. Jeśli atakujący ukradnie cookie innego użytkownika, może się pod niego podszyc w serwisie WWW. Podobnie jeśli z powodzeniem przekona wityrnę do zaakceptowania sfalszowanego obiektu cookie, może się podszyc pod dowolnego użytkownika. W rozdziale 10. omawiam różne metody kradzieży i fałszowania obiektów cookie.

Szyfrowanie

Gdy wynaleziono sieć WWW, żądania i odpowiedzi HTTP były wysyłane zwykłym tekstem, co oznaczało, że mógł je odczytać każdy, komu udało się przechwycić pakiety danych; tego typu mechanizm nosi nazwę *ataku man-in-the-middle*. Ponieważ we współczesnej sieci WWW popularna jest wymiana prywatnych wiadomości oraz dokonywanie transakcji online, serwery WWW i przeglądarki chronią użytkowników przed tego typu atakami, stosując *szyfrowanie*. Szyfrując dane podczas transferu, ukrywają zawartość wiadomości przed niepożądanym wzrokiem.

Aby zabezpieczyć komunikację, serwery WWW i przeglądarki wysyłają żądania i odpowiedzi, korzystając z mechanizmu *Transport Layer Security (TLS)*, czyli metody szyfrowania zapewniającej prywatność i integralność danych. TLS gwarantuje, że pakietów przechwyconych przez niepożądane podmioty nie będzie można rozszyfrować bez znajomości odpowiednich kluczy. Gwarantuje też wykrycie każdej próby manipulowania zawartością pakietów, co zapewnia integralność danych.

Komunikację HTTP odbywającą się za pośrednictwem TLS określa się mianem *HTTP Secure (HTTPS)*. HTTPS wymaga od klienta i serwera wykonania procedury uzgodnienia, tzw. *TLS handshake*, podczas której obydwie strony ustalają metodę szyfrowania (szyfr) oraz wymieniają klucze szyfrujące. Po zakończeniu tej procedury wszystkie następne komunikaty (zarówno żądania, jak i odpowiedzi) będą nieczytelne dla innych użytkowników sieci.

Szyfrowanie jest złożonym zagadnieniem, jednak kluczowym dla zapewnienia bezpieczeństwa witryn internetowych. W rozdziale 13. opisuje, jak włączyć szyfrowanie dla witryny.

Podsumowanie

W tym rozdziale poznałeś kulisy działania internetu. TCP umożliwia niezawodną komunikację między komputerami połączonymi z internetem posiadającymi adresy IP. Domain Name System jest źródłem czytelnych dla ludzi aliasów adresów IP. Protokół HTTP opiera się na protokole TCP i umożliwia wysyłanie żądań HTTP przez agentów użytkowników (np. przeglądarki internetowe) na serwery WWW, które następnie odsyłają odpowiedzi HTTP. Każde żądanie jest przesyłane na określony adres URL. Poznałeś też różne typy metod HTTP. Serwery WWW zwracają kody stanu i odsyłają obiekty cookie, aby zainicjalizować połączenia stanowe. Aby zabezpieczyć komunikację między agentem użytkownika a serwerem WWW, można skorzystać z szyfrowania (za pośrednictwem protokołu HTTPS).

W następnym rozdziale dowiesz się, co się dzieje, gdy przeglądarka WWW otrzymuje odpowiedź HTTP. Poznasz tajniki renderowania strony WWW oraz sprawdzisz, jak działania użytkownika mogą wygenerować większą liczbę żądań HTTP.

PROGRAM PARTNERSKI

— GRUPY HELION —

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA
Helion

NIE JEST ZA PÓŹNO. CHYBA ŻE JUŻ JEST...

Niemal każdego miesiąca słyszymy o spektakularnych atakach hakerskich. Konsekwencje? Straty finansowe, poważny uszczerbek na wizerunku, a nawet zagrożenie bezpieczeństwa publicznego. Wielokierunkowa i chaotyczna ewolucja technologii internetowych, łatwy dostęp do kodów źródłowych i aktywna społeczność zmotywowanych hakerów sprawiają, że uzyskanie wysokiego standardu bezpieczeństwa aplikacji internetowej wydaje się niemożliwe do osiągnięcia. Skoro ofiarami przestępców padają wielkie korporacje i instytucje rządowe, to jakie szanse w tym wyścigu zbrojeń ma zwykły programista?

To książka przeznaczona dla programistów o różnym stopniu zaawansowania. Gruntownie wyjaśnia charakter wszystkich istotnych zagrożeń i przedstawia zasady zapewniania bezpieczeństwa aplikacji internetowych. Opisuje także przykłady rzeczywistych ataków i mechanizmy wykorzystania luk w zabezpieczeniach. Zaprezentowane treści zostały wzbogacone dokładnie wyjaśnionym kodem, pokazano tu również, jak należy naprawiać opisane luki. Nawet jeśli jesteś wyjadaczem w dziedzinie kodowania, prędko się zorientujesz, czego jeszcze nie wiesz, i dzięki lekturze uzupełnisz wiedzę, by sprawnie wdrożyć najlepsze praktyki bezpieczeństwa.

Co ważne, autor nie ogranicza się do jednego języka programowania — uwzględniła zalecenia dotyczące bezpieczeństwa we wszystkich najważniejszych językach.

Ta książka pomoże Ci:

- zapobiegać wstrzykiwaniu kodu SQL, szkodliwego JavaScriptu i atakom typu *cross-site*
- chronić konta użytkowników przed kradzieżą haseł i sesji lub eskalacją uprawnień
- zaimplementować szyfrowanie i usunąć luki ze starszego kodu
- zapobiegać ujawnianiu luk w zabezpieczeniach
- chronić się przed zaawansowanymi atakami typu *malvertising* i *denial-of-service*

Malcolm McDonald przez dwadzieścia lat pisał kod dla firm finansowych i start-upów. Prowadził też cenione szkolenia na temat luk w zabezpieczeniach. Jest twórcą witryny *hacksplaining.com*, w której publikuje materiały szkoleniowe dotyczące bezpieczeństwa w tworzeniu aplikacji internetowych. Mieszka w Oakland w stanie Kalifornia z żoną i kotem.

	Sprawdź nasze szkolenia!	KOD KORZYŚCI Stęgnij po więcej! ▶	
helion.pl	SZKOLENIA	ISBN 978-83-283-7803-2	
 HELION SA ul. Kościuszki 1c 44-100 Gliwice tel.: 32 230 98 63 helion@helion.pl	 AKADEMIA IT & BUSINESS		
INFORMATYKA W NAJLEPSZYM WYDANIU	HELIONSZKOLENIA.PL	9 788328 378032	
		Cena: 59,00 zł	